

Koncernkontoret

Beslutad av: Strategiska hälso- och sjukvårdsnämnden

Diarienummer: SSN 2023-00656

Datum: 2024-08-13

Inriktning för vårdvalssystemet i Västra Götalandsregionen 2024- 2028

Innehållsansvar: Koncernstab strategisk hälso- och sjukvårdsutveckling

E-post: strategisk.halso-och.sjukvardsnamnd@vgregion.se

Handläggare: Lillemor Harnell

Bakgrund och syfte

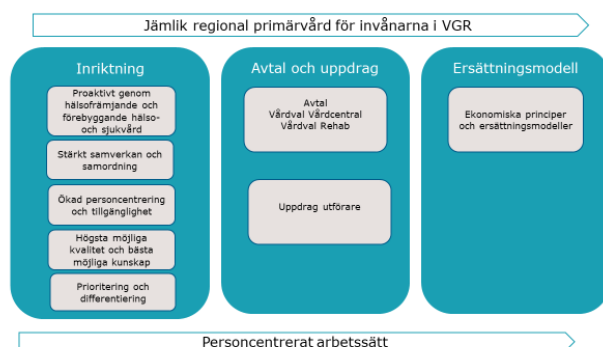
Vårdvalssystem inom hälso- och sjukvården ger patienter möjlighet att själva välja var de vill få vård och vilken utförare de vill använda. Sedan den 1 januari 2010 är vårdval i regional primärvård reglerad enligt lag. Lagen ställer krav på att regionerna ger alla invånare möjligheter att välja utförare inom den regionala primärvården utan begränsningar till visst geografiskt område. Ersättningen till utförare ska följa individens val. Vårdvalssystemen ska dessutom utformas så att utförare behandlas lika, om det inte finns skäl för något annat.

I Västra Götalandsregionen (VGR) finns två vårdval inom ramen för regional primärvård. Utöver det obligatoriska vårdvalet inom regional primärvård, vårdval vårdcentral, har VGR valt att införa vårdval inom rehabilitering på primärvårdsnivå, vårdval rehab.

Vårdvalssystemet i VGR ska möjliggöra god och nära vård och en jämlik hälso- och sjukvård för invånarna i Västra Götaland. Syftet med inriktningen för vårdvalssystemet är att skapa en gemensam riktning och vara ett stöd för de aktörer som verkar inom ramen för och i nära anslutning till vårdvalssystemet. Vårdvalssystemet i VGR omfattar:

- Inriktning
- Avtal och uppdrag
- Ekonomiska principer och ersättningsmodeller

Den övergripande inriktningen har tagits fram med utgångspunkt i VGR:s strategi för omställningen med tillhörande genomförandeplan samt olika aktörers krav och förväntningar på ett vårdvalssystem.

God och nära vård

VGR ska erbjuda en jämlik, sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta möjliga kvalitet och patientsäkerhet och utgår från den enskildes behov. Det långsiktiga målet är att skapa en hälso- och sjukvård som ger ökat värde för patienten och samtidigt nyttjar resurser effektivt.

Hälso- och sjukvårdens och samhällets utmaningar med ett ökande behov av hälso- och sjukvård i befolkningen och begränsade resurser ställer fortsatt krav på ändrade arbetssätt, där tekniken ger nya möjligheter. Ett mer hälsofrämjande, förebyggande och proaktivt förhållningssätt ger stora vinster för individen och är en nödvändig utveckling för ett ändamålsenligt och effektivt resursutnyttjande.

Den vård som är vanligt förekommande i befolkningen eller ofta återkommande för individen ska finnas nära och ges jämlikt, samordnat och personcentrerat. Vården ska vara digital när det är möjligt och fysisk när det behövs. Den regionala primärvården ska utgöra basen i den nära vården och ge en effektiv, bred och lättillgänglig hälso- och sjukvård som bland annat samspelar med annan hälso- och sjukvård, elevhälsa, socialtjänst och tandvård.

Inriktning för vårdvalssystemet i VGR

Inriktningen för vårdvalssystemet är vägledande för avtal och uppdrag inom vårdvalssystemet och följande perspektiv ska beaktas:

- invånarperspektivet
- jämlik tillgång till vård i hela Västra Götaland, med särskild hänsyn till geografiska och socioekonomiska skillnader
- omställningen av hälso- och sjukvården med särskilt beaktande på den regionala primärvårdens roll i området nära vård
- kompetensförsörjning, vårdutbudsstruktur och horisontella prioriteringar
- minskad administration
- nolltolerans mot välfärdsbrottslighet

Fem områden är prioriterade för att öka genomförandekraften mot en jämlik, sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta möjliga kvalitet och patientsäkerhet och utgår från den enskildes behov:

- Proaktivt genom hälsofrämjande och förebyggande hälso- och sjukvård
- Stärkt samverkan och samordning

- Ökad personcentrering och tillgänglighet
- Högsta möjliga kvalitet och bästa möjliga kunskap
- Prioritering och differentiering

Proaktivt genom hälsofrämjande och förebyggande hälso- och sjukvård

Ett hälsofrämjande, förebyggande och proaktivt förhållningssätt inom hälso- och sjukvården ger stora vinster för individen och är en nödvändig utveckling för ett ändamålsenligt och effektivt resursutnyttjande.

Förebyggande arbete främjar befolkningens hälsa, stimulerar till hälsosamma levnadsvanor och tidig upptäckt av riskfaktorer. Här omfattas både primär- och sekundärprevention. Invånarna ska ges förutsättningar och verktyg för att ta ett egenansvar för sin hälsa. Insatser utformas utifrån skillnader i livsvillkor och hälsa hos olika befolkningsgrupper. De insatser som har störst potential att förbättra befolkningens hälsa, genom att vara mest påverkbara och relevanta, prioriteras. För individen skapas det förutsättningar för självständighet och livskvalitet.

Stärkt samverkan och samordning

En god samverkan och samordning mellan olika aktörer inom hälso- och sjukvården möjliggör ett effektivt nyttjande av resurser och kompetenser för att erbjuda patienter rätt vård, i rätt tid och på rätt vårdnivå. Invånarna ska uppleva att hälso- och sjukvården är sammanhållen och personcentrerad.

Det krävs fortsatt utveckling och genomförande av förändrade och utvecklade arbetssätt, rätt använd kompetens och möjlighet att dela information. Tydliga och kända samverkansstrukturer ska uppmuntra till tillit och gemensamt ansvarstagande med uttalat ansvar mellan olika aktörer, exempelvis regional primärvård, specialistsjukvård och kommunala aktörer. Berörda aktörer ska aktivt delta i och bidra till utvecklingen av Västra Götalands gemensamma samverkansstrukturer, tillsammans med länets kommuner. Det handlar om att prioritera tid och resurser för samordning och samverkan.

Ökad personcentrering och tillgänglighet

Den vård som är vanligt förekommande i befolkningen eller ofta återkommande för individen ska finnas nära och ges jämlikt, samordnat och personcentrerat. Mobil vård ska erbjudas till de som har störst behov och som har svårt att ta sig till vårdinrättningar. Hälso- och

sjukvården ska präglas av ett respektfullt och tillgängligt bemötande för att främja en personcentrerad vård som utgår från patientens individuella förutsättningar och behov. Det är viktigt att stärka patienten i dess egen kraft och förmåga, som resurs för sin egen hälsa. Det främjar invånarnas delaktighet och engagemang och gör åtgärderna framgångsrika. För patienter med komplexa behov och kroniska tillstånd är det särskilt viktigt med en hög relationskontinuitet och att tydligt informera om fast läkarkontakt och fast vårdkontakt.

Vårdgarantin ska följas, med hög tillgänglighet och öppettider som möter invånarnas behov. Ändamålsenliga digitala lösningar ökar tillgängligheten genom enkel åtkomst till vårdinformation och tjänster. En ökad tillgänglighet genom digitala tjänster kan även möjliggöra ökad samordning och stöd mellan olika vårdnivåer, exempelvis mellan specialistvård och regional primärvård.

Högsta möjliga kvalitet och bästa möjliga kunskap

Bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig och användas i patientmötet, eller av patienten själv i sin egen vård. Patienters och närståendes erfarenheter ska vara en självklar del i utvecklingen av vårdkvaliteten och patientsäkerheten. Alla invånare har rätt till vård på lika villkor oavsett exempelvis kön, ålder, etnicitet eller socioekonomisk bakgrund. Fast läkarkontakt och fast vårdkontakt bidrar till ökad patientsäkerhet och kvalitet.

Främjandet av forskning, utveckling och innovation skapar förutsättningar för ytterligare utveckling av vårdens processer och nyttjandet av evidensbaserade metoder. Genom kompetensutveckling stärks medarbetaren i nya och utvecklade arbetssätt. Evidensbaserade och tillgängliga beslutsstöd ska tas fram och även tillgängliggöras i digitala vårdinformationsmiljöer. Implementering av arbetssätt och processer, som personcentrerade sammanhållna vårdförlopp och medicinska riktlinjer, ska vara anpassade till den regionala primärvården. Genom kontinuerlig uppföljning av vårdkvalitet och resultat skapas möjligheter för utveckling av vården, mot ökad kvalitet och effektivitet.

Prioritering och differentiering

Hälso- och sjukvårdens och samhällets utmaningar med ett ökande behov av hälso- och sjukvård i befolkningen och begränsade resurser ställer krav på prioriteringar. Målet är rätt vård till rätt patient, i rätt tid och på rätt vårdnivå. För vissa patientgrupper är behovet av kontinuitet och samordning viktigare och för andra med avgränsade problem är

tillgängligheten viktigast. Behoven hos en enskild patient kan variera över tid vilket påverkar bedömning av val av insats. För en jämlik och tillgänglig vård i hela Västra Götaland utgår insatser från invånarnas behov och socioekonomiska och geografiska förutsättningar, som kan beaktas genom en differentiering av vårdval.

Arbete och insatser ska särskilt beakta personer med komplexa behov och kroniska tillstånd samt invånare som har stor risk för ohälsa men som ännu inte har kontakt med vård och omsorg. Dessa grupper behöver hälsofrämjande och förebyggande insatser för att minska risken för ohälsa och skapa förutsättningar för självständighet och livskvalitet.

Det finns stora effektivitetsvinster att göra genom att förbättra vården för patienter med komplexa behov och kroniska tillstånd. De är en liten men resurskrävande grupp som ofta behöver insatser och samordning från både region och kommun, oavsett ålder, diagnos eller funktionsnedsättning. Fokus behöver riktas från organisation till person och relation. Personcentrering och ett mer sammanhållet och proaktivt arbete kan göra att behovet av vård minskar och leder till ökad livskvalitet för individen.

Grundläggande förutsättningar

För att möta invånarnas behov, med hög kvalitet, patientsäkerhet och effektiv resursanvändning, behöver ett antal grundläggande förutsättningar finnas på plats:

- **Kultur och ledarskap**
En kultur och ett ledarskap som uppmuntrar kontinuerliga förbättringar, innovation och ny teknik bidrar till att vården ständigt utvecklas i linje med invånarnas och patienternas behov och anpassning till tillgängliga resurser.
- **Kompetensförsörjning**
Den regionala primärvården ska säkerställa att medarbetarna har den kompetens som krävs för uppdraget och erbjuda en attraktiv arbetsmiljö där medarbetare trivs och utvecklas.
- **Digitalisering som verktyg**
Utgångspunkten är att vården ska vara digital när det är möjligt och fysisk när det behövs. Genom att ta vara på digitaliseringens möjligheter ökar vi kvaliteten, förbättrar tillgängligheten och nyttjar resurserna mer effektivt.

- **Ekonomiskt ansvarstagande**

De ekonomiska förutsättningarna för VGR och utförarna av vård ska präglas av god ekonomisk hushållning, långsiktighet och en strävan att minska administration. Ekonomiskt ansvarstagande skapar möjligheter för effektivt nyttjande av resurser och en hållbar utbudsstruktur som kan matcha invånarens valmöjligheter över tid. En förutsättning för att skapa ekonomiskt långsiktiga principer är att knyta ersättningsmodeller till det sammanhållna hälso- och sjukvårdssystemet och omställningen till nära vård. Risker för välfärdsbrottslighet ska minimeras.

Uppföljning

Systematisk uppföljning syftar till att utvärdera att verksamheter inom vårdvalssystemet erbjuder en personcentrerad, kunskapsbaserad, patientsäker, jämlik och effektiv vård, som ges inom ramen för vårdgarantin. Uppföljningen inkluderar ekonomisk kontroll och beaktar risker för välfärdsbrottslighet. Uppföljning regleras i avtal mellan region och utförare av vård och sker i såväl löpande som fördjupad form. En del av måtten på kvalitet från den löpande uppföljningen behöver vara tillgängliga för invånarna.